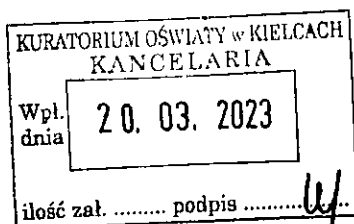

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.002.01.2023

Pan
Kazimierz Mądzik
Świętokrzyski Kurator Oświaty
Kuratorium Oświaty w Kielcach
al. IX Wieków Kielc 3
25-516 Kielce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/059 – Funkcjonowanie szkolnych systemów oceniania osiągnięć edukacyjnych i zachowania uczniów w województwie świętokrzyskim.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Kuratorium Oświaty w Kielcach, al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce (dalej: Kuratorium).
Kierownik jednostki kontrolowanej	W okresie objętym kontrolą Świętokrzyskim Kuratorem Oświaty był Kazimierz Mądzik (dalej: Kurator).
Zakres przedmiotowy kontroli	Nadzór pedagogiczny nad ocenianiem uczniów w szkołach.
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2020/2021-2022/2023. Dla realizacji celów kontroli mogły być wykorzystane dowody sporządzone w latach wcześniejszych, związane z przedmiotem kontroli, a także dane statystyczne dotyczące tych okresów.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Marcin Sudół, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/8/2023 z 5 stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach szkolnych objętych kontrolą Kurator prawidłowo opracował plany nadzoru pedagogicznego i podał je w wymaganym terminie do publicznej wiadomości. Poza dwoma sytuacjami, w przypadku wprowadzenia przez Ministra Edukacji i Nauki (dalej: Minister³) w trakcie roku szkolnego zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa oraz innych wytycznych, Kurator dostosowywał plany nadzoru do tych zmian i niezwłocznie je publikował. Kurator terminowo przedstawił Ministrowi wyniki i wnioski z nadzoru sprawowanego w latach szkolnych 2019/2020-2021/2022.

Wizytatorzy Kuratorium przeprowadzali kontrole planowe (za wyjątkiem okresu stanu epidemii i związanej z nim czasowej zmiany organizacji szkół i placówek). Przy czym tylko w roku szkolnym 2020/2021 dotyczyły one problematyki określonej w art. 55 ust. 2 pkt 3-5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe⁴, tj. obszaru oceniania uczniów (w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 zagadnienia te nie były zaplanowane przez Ministra). W okresie objętym kontrolą wizytatorzy prowadzili również kontrole w trybie doraźnym i niektóre z nich (3,2%) dotyczyły obszaru oceniania uczniów. Kontrole były prowadzone także w związku z dokonywaniem przez Kuratora oceny częściowej pracy dyrektorów szkół/placówek i obejmowały m.in. ocenę prawidłowości prowadzonego przez nich nadzoru nad ocenianiem uczniów. Jednak nie zawsze prawidłowo dokumentowano wyniki tych kontroli, gdyż ponad połowa poddanych analizie protokołów kontroli została sporządzona niezetelnie. W wyniku prowadzonych kontroli planowych i doraźnych kierowano do dyrektorów szkół i placówek zalecenia pokontrolne, w tym dotyczące obszaru oceniania oraz egzekwowano ich realizację.

Problematyka związana z ocenianiem uczniów podlegała także innym formom nadzoru pedagogicznego, m.in. w roku szkolnym 2020/2021 wszystkie typy szkół objęto monitorowaniem, w tym i innych latach szkolnych podejmowano również różnorodne działania mające na celu wspomaganie szkół i placówek.

W Kuratorium prawidłowo załatwiano wpływające skargi dotyczące obszaru oceniania (problematyka ta była poruszona w 18% wszystkich skarg). Część z nich uznano za zasadne lub częściowo zasadne.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Nadzór pedagogiczny nad ocenianiem uczniów w szkołach

Opis stanu faktycznego

Kuratorium jest państwową jednostką budżetową stanowiącą aparat pomocniczy Kuratora, działającą pod jego kierownictwem oraz zgodnie z jego decyzjami i poleceniami⁵. Zgodnie z § 3 ust. 1 regulaminu organizacyjnego (dalej: regulamin) Kuratorium⁶, Kurator w imieniu Wojewody Świętokrzyskiego, wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty określone w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁷, w Prawie oświatowym, ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela⁸ i przepisach odrębnych na obszarze województwa świętokrzyskiego,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Wcześniej Minister Edukacji Narodowej.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, ze zm.

⁵ Zgodnie z § 1 statutu Kuratorium Oświaty w Kielcach stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 115/2016 Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 5 września 2016 r. w sprawie nadania statutu Kuratorium Oświaty w Kielcach.

⁶ Stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 357/2019 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 16 września 2019 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Kuratorium Oświaty w Kielcach.

⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 2230.

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1762, ze zm.

a w szczególności te wynikające z art. 51 Prawa oświatowego. W § 3 ust. 7 tego regulaminu wskazano, że Kurator, sprawując nadzór pedagogiczny, wykonuje w szczególności następujące zadania: opracowuje na każdy rok szkolny plan nadzoru pedagogicznego (pkt 1); dokonuje oceny stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół, placówek i nauczycieli (pkt 2); decyduje o doborze technik i narzędzi diagnostycznych wykorzystywanych w kontrolach doraźnych, tworzy je oraz może współdziałać w ich tworzeniu z instytucjami zewnętrznymi (pkt 3); wykorzystuje wyniki egzaminów do oceny efektów i jakości kształcenia w województwie oraz ustala kierunki działań naprawczych lub doskonalących (pkt 4); wspomaga dyrektorów publicznych szkół i placówek w doskonaleniu jakości pracy szkół i placówek (pkt 5); diagnozuje oraz ocenia działalność dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą szkół i placówek (pkt 6); wspomaga rozwój zawodowy nauczycieli oraz wykonuje zadania dotyczące awansu zawodowego nauczycieli (pkt 8); w ustalonym terminie: przekazuje Wojewodzie sprawozdania wynikające z ewaluacji i kontroli przeprowadzonych w szkołach i placówkach województwa, przekazuje ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania sprawozdania wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego; podaje do publicznej wiadomości drogą elektroniczną plan nadzoru pedagogicznego na dany rok szkolny (pkt 10 lit. a-c); współdziała z instytucjami zewnętrznymi w diagnozowaniu jakości szkół i placówek (pkt 11).

(akta kontroli str. 5, 10-11)

W § 8 ust. 4 pkt 6 regulaminu Kuratorium zostało wyodrębnione stanowisko Inspektora Ochrony Danych, mimo że takiej komórki organizacyjnej (stanowiska pracy) nie przewidziano w § 8 ust. 1 statutu Kuratorium. Kurator wyjaśnił: *Od początku wprowadzenia do polskiego systemu prawnego inspektora ochrony danych w Kuratorium Oświaty przyjęto założenie, iż zadania przypisane inspektorowi zostaną powierzone w formie outsourcingu (umowy) na zewnątrz, co pozwoli na lepsze wykorzystanie środków publicznych (brak konieczności doszkalania pracowników). W związku z powyższym uznano, iż nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w Statucie w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 5-6, 13, 773, 777, 798-819)

Zgodnie z § 20 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁹, Kurator opracował na każdy rok szkolny objęty kontrolą plan nadzoru pedagogicznego, tj. *Plan nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2020/2021*¹⁰ (dalej: plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021), *Plan nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2021/2022*¹¹ (dalej: plan nadzoru na rok szkolny 2021/2022), *Plan nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2022/2023*¹² (dalej: plan nadzoru na rok szkolny 2022/2023), z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym oraz podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej państwa, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 Prawa oświatowego.

(akta kontroli str. 39-135, 793, 959-960)

⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1551, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie nadzoru.

¹⁰ Stanowiący załącznik do zarządzenia nr 368 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 28 sierpnia 2020 roku w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2020/2021, ze zm.

¹¹ Stanowiący załącznik do zarządzenia nr 122/2021 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 31 sierpnia 2021 roku w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2021/2022, ze zm.

¹² Stanowiący załącznik do zarządzenia nr 445/2022 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 26 sierpnia 2022 roku w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2022/2023, ze zm.

Terminowo i w sposób przewidziany w § 20 ust. 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru, Kurator podał do publicznej wiadomości plany nadzoru pedagogicznego na lata szkolne 2020/2021-2022/2023, tj. zamieścił je na stronie internetowej Kuratorium w terminie do dnia 31 sierpnia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, którego dotyczyły te plany, tj. plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021 – 28 sierpnia 2020 r., plan nadzoru na rok szkolny 2021/2022 – 31 sierpnia 2021 r., plan nadzoru na rok szkolny 2022/2023 – 29 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli str. 39-41)

Kurator modyfikował obowiązujące w okresie objętym kontrolą plany nadzoru, tj.:

- plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021 – trzykrotnie (dwa razy w wyniku zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa i raz, w związku ze zmianą wytycznych Ministra dotyczących nadzoru pedagogicznego); od dnia wpływu do Kuratorium pisma Ministra do dnia publikacji na stronie internetowej Kuratorium zmienionego planu nadzoru upłynęło: od trzech do 51 dni, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- plan nadzoru na rok szkolny 2021/2022 – trzykrotnie (w związku: ze zmianą rozporządzenia w sprawie nadzoru¹³, sprostowaniem oczywistej pomyłki pisarskiej oraz zmianą w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa); od dnia wpływu do Kuratorium zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa do dnia publikacji na stronie internetowej Kuratorium zmienionego planu nadzoru upłynęły trzy dni. Kurator jednak nie dostosował planu nadzoru na ten rok szkolny w związku ze zmianą terminu realizacji jednej z kontroli planowych, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- plan nadzoru na rok szkolny 2022/2023¹⁴ – jeden raz (w związku ze zmianą w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa); od dnia wpływu do Kuratorium pisma Ministra do dnia publikacji na stronie internetowej Kuratorium zmienionego planu nadzoru upłynęły cztery dni.

(akta kontroli str. 39-135, 916, 1112-1113)

Stosownie do § 20 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie nadzoru, plany nadzoru na lata szkolne 2020/2021-2022/2023 zawierały liczbę i tematykę kontroli planowanych w poszczególnych typach szkół i rodzajach placówek. Plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021 zawierał: [1] liczbę ewaluacji całościowych oraz liczbę i zakres ewaluacji problemowych, planowanych w poszczególnych typach szkół i rodzajach placówek; [2] zakres monitorowania, typy szkół i rodzaje placówek objętych monitorowaniem oraz ich liczbę, tj. elementy wymagane § 20 ust. 2 pkt 1 i 3 rozporządzenia w sprawie nadzoru (w wersji obowiązującej do czasu wejścia w życie rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 września 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego¹⁵). Z dniem 4 września 2021 r. weszło w życie ww. rozporządzenie ograniczające nadzór pedagogiczny tylko do kontroli i wspomagania. Przyjęty 31 sierpnia 2021 r. *Plan nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2021/2022* stanowiący załącznik do zarządzenia nr 122/2021 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty już nie zawierał usuniętych form nadzoru (ewaluacji i monitorowania). Kurator wyjaśnił, że ww. plan nie zawierał tych form nadzoru, (...) *ponieważ zgodnie z pismem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 8 lipca 2021 r. znak: DKO-WNP.4092.46.2021.DB (...) i „Założeniami do opracowania planu nadzoru pedagogicznego kuratora oświaty w roku szkolnym 2021/2022” z dnia 25*

¹³ Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 1 września 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie nadzoru (Dz. U. poz. 1618) plany nadzoru pedagogicznego opracowane na rok szkolny 2021/2022 na podstawie dotychczasowych przepisów należało dostosować do przepisów zmienionego rozporządzenia w sprawie nadzoru, w terminie 30 dni od dnia jego wejścia w życie (tj. 4 września 2021 r.).

¹⁴ Stan na 17 stycznia 2023 r.

¹⁵ Dz. U. poz. 1618.

sierpnia 2021 znak: DKO-WNP.4092.64.2021.DB (...) przekazany przez Ministra Edukacji i Nauki kuratorom oświaty, plan nadzoru powinien uwzględniać jedynie liczbę kontroli planowych w określonych zakresach. W ww. dokumencie nie wskazano ewaluacji ani monitorowania jako obszaru działań kuratorów. Plan nadzoru został skonstruowany zgodnie z wytycznymi Ministra Edukacji i Nauki z uwagi na planowaną zmianę rozporządzenia.

(akta kontroli str. 42-77, 94-114, 119-129, 793-794, 960)

Zgodnie z § 21 rozporządzenia w sprawie nadzoru, Kurator opracowywał i przedstawiał Ministrowi, w terminie do dnia 15 października danego roku szkolnego, wyniki i wnioski z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w poprzednim roku szkolnym. Sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2019/2020 przedstawił 13 października 2020 r.¹⁶, Sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2020/2021 – 15 października 2021 r.¹⁷, Sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2021/2022 – 13 października 2022 r.¹⁸

(akta kontroli str. 165-168)

W sprawozdaniach z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Kuratora w latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 do spraw związanych z obszarem oceniania uczniów i oceną efektywności dydaktycznej, wychowawczej oraz opiekuńczej szkół, odnosiło się 22,4% wszystkich wniosków dotyczących szkół, z czego 7,1% wniosków z kontroli planowych, 29,4% – z kontroli doraźnych, 23,5% – z ewaluacji, 11,8% – z monitorowania oraz 30,3% – ze wspomagania. Szczegółowy rozkład sposobu uwzględnienia ww. spraw przedstawiał się następująco:

- w latach szkolnych 2019/2020 i 2021/2022 nie odniesiono się do nich w żadnym z pięciu wniosków z kontroli planowych dotyczących szkół; w roku szkolnym 2020/2021 odniesiono się w jednym (*Należy nadal wspierać dyrektorów w zakresie poprawnego organizowania pracy z uczniami posiadającymi orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego*) z czterech (wszystkie dotyczyły szkół) wniosków z kontroli planowych. Kurator oświadczył: *Ww. wniosek z kontroli planowej szkół odnosi się do poprawnego organizowania pracy z uczniami posiadającymi orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. (...)*;
- w roku szkolnym 2019/2020 odnosił się jeden (*Motywowanie dyrektorów szkół/placówek do organizowania spotkań z rodzicami służących podnoszeniu wiedzy rodziców w obszarze: statutowe zapisy dotyczące oceniania i klasyfikowania uczniów oraz w obszarze: prawa rodzica i ucznia w świetle organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole oraz kształcenia uczniów niepełnosprawnych*) z czterech wniosków wynikających z analizy wyników kontroli doraźnych szkół. Również w roku szkolnym 2021/2022 odnosił się jeden (*Kontrola w zakresie oceny efektów udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w procesie kształcenia, wychowania i opieki*¹⁹) z czterech²⁰ wniosków wynikających z analizy wyników kontroli doraźnych szkół. W roku szkolnym 2020/2021 odnosiły się trzy (*Kontrola w zakresie podejmowania przez dyrektorów*

¹⁶ Za pomocą ePUAP i drogą elektroniczną – 13 października 2020 r., a listownie (data nadania) – 14 października 2020 r.

¹⁷ Za pomocą ePUAP, drogą elektroniczną i listownie (data nadania).

¹⁸ Za pomocą ePUAP, drogą elektroniczną i listownie (data nadania).

¹⁹ Kurator oświadczył, że wniosek ten związany jest z obszarem oceniania uczniów i oceną efektywności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół. Dodał, że udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach polega m.in. na ocenie efektywności udzielonej pomocy i formułowaniu wniosków dotyczących dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia.

²⁰ Z sześciu ogółem.

szkół i placówek współpracy z rodzicami w zakresie przestrzegania praw dziecka i praw ucznia, Kontrola w zakresie podejmowania przez dyrektorów szkół i placówek współpracy z rodzicami i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi przy organizacji kształcenia, wychowania i opieki ze szczególnym uwzględnieniem uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (m.in. współpracy zespołów nauczycieli i specjalistów pracujących z uczniem, efektywności podejmowanych działań oraz ewentualnych modyfikacji IPET), Kontrola w zakresie organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w zakresie jej dokumentowania, oceny efektywności udzielanej pomocy i formułowania wniosków do dalszej pracy) z dziewięciu wniosków wynikających z analizy wyników kontroli doraźnych szkół – Kurator oświadczył, że wnioski te odnoszą się do tematyki kontroli w zakresie organizacji pracy z uczniem posiadającym orzeczenie/opinię pod kątem właściwej realizacji zaleceń, które także obejmują zagadnienia z zakresu oceniania;

- w roku szkolnym 2019/2020 odnosiły się cztery z 11 wniosków z przeprowadzonych ewaluacji planowych i doraźnych szkół (Rodzice partycypują w procesach decyzyjnych i realizowanych w szkole działaniach, są zachęceni do wyrażania opinii i refleksji na rzecz rozwoju ich dzieci co sprzyja efektywności podejmowanych działań²¹ – w ramach wymagania: Rodzice są partnerami szkoły; Rodzice aktywnie uczestniczą w procesach decyzyjnych i podejmowanych przez szkołę działaniach, dzięki czemu mają poczucie, że wpływają na ich funkcjonowanie²² – w ramach wymagania: Rodzice są partnerami szkoły; Nauczyciele pozyskują informacje o wcześniejszych osiągnięciach uczniów, ich potencjale, możliwościach rozwojowych i realizują działania, które przyczyniają się do wzrostu efektów kształcenia – w ramach wymagania: Szkoła wspomaga rozwój uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji; Szkoły wspomagają rozwój uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji, jednak nie wszystkie działania mają charakter systemowy i powszechny²³ – w ramach wymagania: Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się). W roku szkolnym 2020/2021 nie odnosił się żaden z sześciu wniosków (wszystkie dotyczą szkół) z przeprowadzonych ewaluacji planowych i doraźnych – Kurator oświadczył, że wynikało to z tego, że (...) obszary badań w zakresie wymagań ewaluacji planowych i doraźnych nie dotyczyły obszaru oceniania;
- odniesiono się w dwóch z sześciu wniosków – wszystkie dotyczyły szkół – z przeprowadzonego monitorowania w roku szkolnym 2019/2020 (Zorganizować szkolenie/doskonalenie/konferencję mające na celu przybliżenie lub przypomnienie przepisów prawa w zakresie organizowania obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego ze szczególnym uwzględnieniem: podziału na grupy w oddziałach liczących powyżej 26 uczniów, zapisów w statucie szkoły dotyczących szczegółowych warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, a także organizowania zawodów sportowych lub innych imprez rekreacyjno-sportowych²⁴ oraz Kontrolować przestrzeganie przez szkoły przepisów prawa w zakresie organizowania obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego ze szczególnym uwzględnieniem: podziału na grupy w oddziałach liczących powyżej 26 uczniów, zapisów w statucie szkoły dotyczących szczegółowych warunków i sposobu oceniania wewnątrzszkolnego uczniów,

²¹ Wniosek z ewaluacji szkół podstawowych.

²² Wniosek z ewaluacji techników.

²³ Wniosek z ewaluacji m.in. szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

²⁴ Wniosek wskazujący na potrzeby w zakresie wspomagania pracy szkół i placówek, określający zakres wspomagania.

a także organizowania zawodów sportowych lub innych imprez rekreacyjno-sportowych²⁵). Natomiast z przeprowadzonego monitorowania szkół w roku szkolnym 2020/2021 nie odnosił się żaden z 11 (z 13 ogółem) wniosków – Kurator oświadczył, że żaden z tych wniosków nie odnosił się do zagadnień związanych z obszarem oceniania uczniów i oceną efektywności dydaktycznej, wychowawczej oraz opiekuńczej. Jedno pytanie „czy statut BS II określa szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego słuchaczy, w tym klasyfikowania i promowania na kolejny semestr?” dotyczyło oceniania, na które w 100% badanych placówek otrzymano odpowiedź twierdzącą;

- w roku szkolnym 2019/2020, 2020/2021 i 2021/2022 sformułowano następujące wnioski: Organizacja konferencji, porad, szkoleń dla dyrektorów i nauczycieli szkół/placówek wynikających z ich potrzeb i oczekiwań diagnozowanych na bieżąco, Wspomaganie nowo powołanych dyrektorów szkół/placówek, Wspomaganie dyrektorów tzw. „małych szkół” z terenu województwa świętokrzyskiego i Wspomaganie dyrektorów szkół i placówek w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi²⁶, spośród odpowiednio łącznie 10 (wszystkie dotyczyły szkół), 12 (wszystkie dotyczyły szkół) i 11 (z 12 ogółem) wniosków z działalności wspomagającej. Kurator oświadczył, że: podczas ww. konferencji i porad, spotkań z dyrektorami tzw. „małych szkół” i dla nowo powołanych dyrektorów poruszana była m.in. tematyka oceniania uczniów, a w przypadku działań związanych z organizacją pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kształceniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi kładziono nacisk na przekazywanie dyrektorom/nauczycielom informacji o dostosowaniu wymagań edukacyjnych i sposobu oceniania adekwatnie do diagnozowanych indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia.

(akta kontroli str. 779-784)

Tematyka związana z obszarem oceniania nie została przewidziana w żadnej z kontroli wyszczególnionych w planach nadzoru na lata szkolne 2021/2022-2022/2023²⁷. Kurator wyjaśnił: (...) plan nadzoru sporządzany jest corocznie w oparciu o rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego z uwzględnieniem wniosków z nadzoru oraz podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa. Plan nadzoru na lata szkolne 2021/2022 i 2022/2023 zawiera zgodnie z § 20 ust. 2 liczbę i tematykę kontroli planowanych w poszczególnych typach szkół i placówek. Lista kontroli zawierająca ich tematykę i terminy przeprowadzania jest opracowywana przez Ministra Edukacji Narodowej na podstawie przekazanych przez kuratorów wniosków z poprzedniego roku i przyjętych kierunków polityki oświatowej państwa. W związku z powyższym Świętokrzyski Kurator Oświaty nie ma wpływu, poza pośrednim (wnioski z poprzedniego roku szkolnego), na tematykę planowanych kontroli. Natomiast odnosząc się do kontroli doraźnych (...), ich tematyka jest uzależniona od bieżących potrzeb, co oznacza, iż teoretycznie mogły być przeprowadzane kontrole obejmujące zagadnienia wskazane w art. 55 ust. 2 pkt 3-5 ustawy Prawo oświatowe.

(akta kontroli str. 1128-1129, 1392, 1397)

W planie nadzoru na rok szkolny 2020/2021 tematyka związana z obszarem oceniania uczniów, tj. zagadnieniami wskazanymi w art. 55 ust. 2 pkt 3-5 Prawa oświatowego, była uwzględniona w sposób kompleksowy, a mianowicie:

- w ramach kontroli planowej pn. Zgodność z przepisami prawa organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania

²⁵ Wniosek wskazujący na potrzeby w zakresie planowania nadzoru pedagogicznego.

²⁶ Dotyczy wyłącznie roku szkolnego 2019/2020.

²⁷ W przypadku trzech kontroli przewidzianych w planie nadzoru na rok szkolny 2022/2023 Kuratorium nie dysponowało jeszcze arkuszami kontroli (stan na 3 lutego 2023 r.).

uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia – przewidziano uzyskanie odpowiedzi na pytania m.in. czy: uczeń objęty zindywidualizowaną ścieżką kształcenia realizował w szkole programy nauczania z dostosowaniem metod i form ich realizacji do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w szczególności potrzeb wynikających ze stanu zdrowia; nauczyciele prowadzący zajęcia z uczniem objętym zindywidualizowaną ścieżką kształcenia podejmowali działania ukierunkowane na poprawę funkcjonowania ucznia w szkole – zaplanowano i skontrolowano po osiem szkół podstawowych i ponadpodstawowych (1,6% ogółu szkół; 5% szkół ogólnodostępnych i integracyjnych),

– w kontrolach doraźnych:

- *Realizacja obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w szkole* – w ramach tej kontroli przewidywano dokonać ustaleń m.in. w zakresie, czy: [1] wymagania edukacyjne dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia posiadającego opinię lekarza o ograniczonych możliwościach wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych na zajęciach wychowania fizycznego na podstawie tej opinii; [2] przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego bierze się pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć, a także systematycznego udziału uczniów na zajęciach oraz aktywność w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej; [3] nauczyciele na początku roku szkolnego poinformowali uczniów oraz ich rodziców (opiekunów prawnych) o wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych ocen śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych, sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych, warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z wychowania fizycznego; [4] nauczyciele w ocenianiu wewnątrzszkolnym sformułowali wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć wychowania fizycznego; [5] ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje ustalanie warunków i trybu otrzymania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych (wychowanie fizyczne) – kontrola nie została przeprowadzona z powodu zagrożenia pandemicznego, planowano nią objąć 36 (5%) publicznych szkół podstawowych i ponadpodstawowych;

- *Organizacja pracy szkoły/placówki w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* – w ramach tej kontroli przewidywano dokonać ustaleń m.in. w zakresie, czy: [1] dyrektor ustalił we współpracy z nauczycielami, sposób monitorowania postępów uczniów oraz sposób weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, w tym również informowania uczniów lub rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach; [2] dyrektor szkoły ustalił warunki i sposób przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego i sprawdzianu wiadomości i umiejętności oraz warunki i sposób ustalania rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania w przypadku wniesienia zastrzeżenia do trybu ustalenia tej oceny, o których mowa w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty – zaplanowano i skontrolowano 30 wszystkich typów szkół (3,6% z wszystkich typów szkół).

– w ewaluacji problemowej w zakresie wymagań wskazanych przez Ministra, tj. *Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się*

i *Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej* – obszary badań w zakresie tych wymagań wpisywały się w obszar oceniania, w tym: Uczniowie znają stawiane przed nimi cele i formułowane wobec nich oczekiwania; Nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału; Sposób informowania ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować indywidualny rozwój – w zakresie wymagania *Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się*; W szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz – w zakresie wymagania *Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej* – zaplanowano jej przeprowadzenie w trzech szkołach podstawowych i ponadpodstawowych²⁸; jednak z powodu stanu epidemii i czasowej zmiany organizacji pracy szkół w roku szkolnym 2020/2021 ewaluacja nie została przeprowadzona.

– w ramach monitorowania następujących zagadnień:

- *Uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów w procesie kształcenia* – w ramach monitorowania przewidziano uzyskanie od respondentów odpowiedzi odnoszących się do tego, m.in. czy: [1] ocenianie polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej; [2] ocenianie polega na przekazywaniu uczniowi informacji pomagających mu w uczeniu się, poprzez wskazanie, co robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien się uczyć; ocenianie uwzględnia indywidualne możliwości ucznia; [3] ocenianie uwzględnia bariery ograniczające dostęp do treści nauczania i utrudnienia wpływające na tempo uczenia się; w jaki sposób wykorzystywane są wnioski wynikające z analizy efektywności wsparcia udzielonego uczniom – zmiana sposobu oceniania ucznia – monitorowaniem objęto 84 szkoły (8% wszystkich typów szkół)²⁹;
- *Organizacja kształcenia w branżowej szkole II stopnia* – w ramach monitorowania zaplanowano uzyskanie odpowiedzi czy statut branżowej szkoły II stopnia określa szczegółowe warunki i sposoby oceniania wewnątrzszkolnego słuchaczy, w tym klasyfikowania i promowania na kolejny semestr, zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty.

Kurator oświadczył, że: *wybór szkół do kontroli (wcześniej również monitorowania) odbywa się w oparciu o równomierne rozmieszczenie szkół i placówek danego typu w ujęciu administracyjnym, np. w obrębie gminy czy też powiatu. Uwzględniana jest także częstotliwość kontroli w poszczególnych szkołach i placówkach oświatowych, tak by uniknąć powtarzania kontroli w tych samych miejscach.*

(akta kontroli str. 1122-1123, 1128-1129, 1133-1136, 1141, 1154, 1159-1160, 1178-1179, 1183-1184)

W roku szkolnym 2020/2021 zrealizowano dwie kontrole planowe³⁰, z zaplanowanych pięciu dotyczących szkół i placówek (wybór szkół do kontroli wynikał z planu nadzoru na ten rok). W związku z czasowym ograniczeniem funkcjonowania jednostek systemu oświaty wywołanym zagrożeniem epidemicznym, zgodnie z wytycznymi

²⁸ Po jednej w szkole podstawowej, technikum i branżowej szkole I stopnia.

²⁹ Plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021 zakładał objęcie monitorowaniem 55 szkół.

³⁰ Zgodność z przepisami prawa funkcjonowania monitoringu wizyjnego w szkołach oraz Zgodność z przepisami prawa organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia.

Ministra Edukacji i Nauki, nie przeprowadzono pozostałych trzech kontroli planowych³¹.

W roku szkolnym 2021/2022 przeprowadzono wszystkie planowe kontrole szkół (typy szkół objętych kontrolami były zgodne z planem nadzoru pedagogicznego na ten rok)³². W przypadku jednej kontroli planowej szkół³³, na wniosek Ministra, przesunięciu uległ termin jej realizacji.

W trakcie kontroli NIK część z przewidzianych w roku szkolnym 2022/2023 (I półrocze) kontroli planowych szkół była w toku³⁴ bądź jeszcze nie odbyły się z powodu przesunięcia terminu ich realizacji³⁵ i zamieszczenia arkusza kontroli³⁶ (na platformie nadzoru pedagogicznego) dopiero pod koniec stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1001-1009)

Przeprowadzone przez wizytatorów Kuratorium kontrole planowa i doraźna (ujęta w planie nadzoru na rok szkolny 2020/2021) obejmujące zagadnienia dotyczące oceniania uczniów nie wykazały stanów nieprawidłowych w tym obszarze. Po kontroli planowej pn. *Zgodność z przepisami prawa organizowania zajęć w grupie do pięciu uczniów lub w formie indywidualnej oraz udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia* przeprowadzonej w 16 publicznych i niepublicznych szkołach ogólnodostępnych (po osiem podstawowych i ponadpodstawowych) nie stwierdzono przypadków, by nie wprowadzono wymaganych dostosowań realizowanych w szkole programów nauczania dla uczniów objętych zindywidualizowaną ścieżką kształcenia do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w szczególności potrzeb wynikających ze stanu zdrowia (w zakresie metod i form ich realizacji) i nie podejmowano działań ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania ucznia w szkole.

W wyniku kontroli doraźnej *Organizacja pracy szkoły/placówki w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*³⁷ ujętej w planie nadzoru na rok szkolny 2020/2021 stwierdzono, że wszyscy dyrektorzy skontrolowanych szkół m.in. ustalili: we współpracy z nauczycielami sposób potwierdzania uczniów na zajęciach oraz sposób i termin usprawiedliwiania nieobecności uczniów na zajęciach edukacyjnych; zapewnił uczniom lub rodzicom możliwość konsultacji z nauczycielem prowadzącym zajęcia, ze wskazaniem form i terminów konsultacji; ustalili we współpracy z nauczycielami sposób monitorowania postępów uczniów oraz informowania uczniów i rodziców o postępach ucznia w nauce, a także uzyskanych przez niego ocenach; ustalili warunki i sposób przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego i sprawdzianu wiadomości i umiejętności oraz warunki i sposób ustalania rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania w przypadku wniesienia zastrzeżenia do trybu ustalenia tej oceny, o których mowa w rozdziale 3a ustawy o systemie oświaty.

³¹ Zgodność z przepisami prawa funkcjonowania oddziałów międzynarodowych, Zgodność z przepisami prawa organizacji kształcenia zawodowego w branży opieki zdrowotnej oraz Zgodność z przepisami prawa kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych.

³² Zgodność z przepisami prawa funkcjonowania oddziałów międzynarodowych, Zgodność z przepisami prawa organizacji kształcenia zawodowego w branży opieki zdrowotnej, Zgodność z przepisami prawa kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych i kursach umiejętności zawodowych, Organizacja kształcenia i wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym w szkołach specjalnych.

³³ Organizacja kształcenia i wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym w szkołach specjalnych.

³⁴ Zgodność z przepisami prawa zwiększenia dostępności i jakości wsparcia udzielonego uczniom przez nauczycieli specjalistów, w tym pedagogów specjalnych.

³⁵ Zgodność z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomagania nauki osób niebędących obywatelami polskimi podlegającymi obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw.

³⁶ Zgodność z przepisami prawa realizacji zajęć wychowanie do życia w rodzinie.

³⁷ Objęto nią 30 szkół/placówek (23 szkoły ponadpodstawowe i siedem szkół podstawowych).

Podczas kontroli stwierdzono, że w szkołach modyfikowano programy wychowawczo-profilaktyczne i wprowadzano nowe zagadnienia związane z nauczaniem na odległość (dotyczące np. problemu depresji spowodowanej pandemią i izolacją, zjawiska przemocy domowej). W przypadku długotrwałej nieobecności uczniów na zajęciach dyrektorzy szkół podejmowali następujące działania: przeprowadzanie przez wychowawcę lub pedagoga szkolnego rozmów z rodzicami w celu rozpoznania przyczyny lub pisemne zawiadomienia rodziców, wskazywali formy pomocy psychologicznej dla ucznia i rodziny, informowali o konsekwencjach nieobecności na zajęciach, zaproponowali rodzicom możliwości uczestnictwa uczniów w zajęciach na terenie szkoły. W skontrolowanych szkołach wydano trzy zalecenia (dla szkół ponadpodstawowych) dotyczące konieczności informowania organu sprawującego nadzór pedagogiczny o modyfikacji tygodniowego rozkładu zajęć:

(akta kontroli str. 333, 339, 346-347, 1122, 1185)

W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023³⁸ wizytatorzy Kuratorium przeprowadzili łącznie 525 kontroli doraźnych, z czego 17 (3,2%) dotyczyło obszaru oceniania uczniów³⁹, tj.:

- osiem (z 224 ogółem⁴⁰) w roku szkolnym 2020/2021 – wszystkie przeprowadzone w związku z informacją od rodziców;
- sześć (z 200 ogółem⁴¹) w roku szkolnym 2021/2022 – pięć przeprowadzonych w związku z informacją od rodziców, jedna – od uczniów;
- trzy (ze 101 ogółem⁴²) w roku szkolnym 2022/2023 – wszystkie przeprowadzone w związku z informacją od rodziców.

(akta kontroli str. 1205-1228, 1235)

Badaniem szczegółowym objęto wszystkie (17) protokołów kontroli doraźnych związanych z obszarem oceniania uczniów. Na ich podstawie ustalono, że:

- kontrole doraźne przeprowadzili, na podstawie odpowiednich upoważnień, pracownicy zatrudnieni na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych, o których mowa w art. 60 ust. 8 Prawa oświatowego;
- kontrole przeprowadzono w oparciu o analizę dokumentacji szkolnej (np. statut szkoły, dzienniki lekcyjne, opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych) oraz wyjaśnienia m.in. dyrektorów, nauczycieli, wychowawców, pedagogów;
- wszystkie protokoły zostały podpisane przez dyrektorów szkół/placówek;
- protokoły były kompletne, przy czym w siedmiu z dziewięciu protokołów sporządzonych w latach szkolnych 2021/2022-2022/2023⁴³ nie zostały w sposób wyraźny wskazane wnioski wynikające z przeprowadzonych czynności kontroli, o których mowa w § 16 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie nadzoru;

Kurator wyjaśnił: *Zgodnie z § 16 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia MEN w sprawie nadzoru pedagogicznego protokoły kontroli zawiera opis ustalonego stanu faktycznego, w tym m.in. wnioski wynikające z przeprowadzonych czynności kontrolnych. We wskazanych protokołach wnioski zostały zawarte w opisie ustalonego stanu faktycznego bez osobnego wyodrębnienia w tekście. Powyższe nie stanowi nieprawidłowości, albowiem przywołany paragraf*

³⁸ Stan na 31 grudnia 2022 r.

³⁹ Spośród trzech obszarów funkcjonowania szkół i placówek objętych nadzorem pedagogicznym, tj. [1] przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki; [2] przestrzeganie statutu szkoły lub placówki i [3] przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia.

⁴⁰ Kontrolami doraźnymi objęto 208 (11,9%) z 1747 szkół i placówek.

⁴¹ Kontrolami doraźnymi objęto 187 (10,7%) z 1747 szkół i placówek.

⁴² Kontrolami doraźnymi objęto 98 (5,7%) ze 1724 szkół i placówek.

⁴³ Z dniem 4 września 2021 r. zmieniony został § 16 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia w sprawie nadzoru poprzez m.in. dodanie elementu protokołu kontroli w postaci wniosków.

wskazuje na elementy protokołu bez określania ich form. A zatem jeżeli element wniosku jest zawarty w opisie ustalonego stanu faktycznego, tak jak to miało miejsce we wskazanych protokołach to nie można mówić o naruszeniu.

NIK zauważa, że wyodrębnienie ww. wniosków mogłoby zwiększyć czytelność protokołów kontroli, co ma szczególne znaczenie dla kontrolowanych jednostek oświatowych. W *Raporcie z przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego*⁴⁴ podano, że tak jak w raporcie z ewaluacji, tak w protokole kontroli będą (w związku z proponowaną zmianą) zamieszczane wnioski z poczynionych ustaleń przedstawionych w opisie stanu faktycznego. (...). Biorąc pod uwagę, że w dwóch protokołach⁴⁵ jednoznacznie sformułowano wnioski na podstawie ustalonego stanu faktycznego, zasadnym wydaje się rozważenie wypracowania jednolitego podejścia w Kuratorium do realizacji tego przepisu. (akta kontroli str. 1309-1351, 1392, 1397, 1598)

- do pięciu protokołów⁴⁶ nie dołączono żadnej dokumentacji potwierdzającej ustalony stan faktyczny, w tym ujawnione nieprawidłowości oraz wydane zalecenia. Kurator wyjaśnił: Zgodnie z § 15 ust. 2 rozporządzenia MEN w sprawie nadzoru pedagogicznego zebrane w toku kontroli akta nie muszą być załącznikami do protokołu, którego zawartość określona jest w § 16 tegoż rozporządzenia. Jednocześnie należy podkreślić, iż o tym jakie dokumenty muszą być dołączone do akt kontroli decyduje na bieżąco kontrolujący. W protokołach kontroli zawarte są precyzyjne informacje odnoszące się do ustalonego stanu faktycznego. (akta kontroli str. 1247-1264, 1322-1328, 1338-1341, 1391, 1396, 1523-1526)
- w trzech protokołach⁴⁷ sformułowano łącznie sześć zaleceń, pomimo że w kontrolach tych nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości.

Kurator wyjaśnił: Z protokołu Nr KO.I.5533.36.2022.KJ wynika, iż nie stwierdzono nieprawidłowości w sprawowaniu nadzoru pedagogicznego przez dyrektora. Przez nieprawidłowości należy rozumieć działania lub zaniechania dyrektora sprzeczne z jego obowiązkami wynikającymi z przepisów prawa, jednakże z opisanego stanu faktycznego wynika wyraźnie, iż pomimo zgodnego z prawem sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektora jak i braku incydentów wskazujących na nieszanowanie praw ucznia w szkole występuje problem związany z pracą jednego z nauczycieli. W tym celu wizytator sformułował porady dla dyrektora szkoły wynikające z doświadczeń nadzoru pedagogicznego, których realizacja powinna zapobiec eskalacji problemów. Porady te zostały ujęte w części zalecenia, ponieważ wśród elementów protokołu kontroli wymaganych przez rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego nie ma punktu porady. Z protokołu Nr KO.I.5533.47.2021.ASA wynika, iż nie stwierdzono nieprawidłowości w sprawowaniu nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły. Ponieważ wystąpiły problemy w komunikacji pomiędzy nauczycielem i rodzicem w zakresie wymagań na ocenę z wychowania fizycznego wizytator wydał stosowne zalecenie. (...). Z protokołu Nr KO.I.5533.69.2021.RD wynika, iż nie

⁴⁴ Źródło: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12350652/katalog/12812290#12812290>, [data dostępu: 21 lutego 2023 r.].

⁴⁵ Oznaczonych znakiem: KO.I.5533.48.2022.IN i KO.I.5533.2.2022.RJ.

⁴⁶ Oznaczonych znakiem: KO.I.5533.54.2021.BK, KO.I.5533.69.2021.RD, KO.I.5533.2.2022.RJ, KO.I.1410.25.2021.RF, KO.I.5533.28.2022.BK

⁴⁷ Oznaczonych znakiem: KO.I.5533.47.2021.ASA (jedno zalecenie), KO.I.5533.69.2021.RD (dwa zalecenia), KO.I.5533.36.2022.KJ (trzy zalecenia).

stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania zasad oceniania i klasyfikowania uczniów oraz przestrzegania praw dziecka i ucznia. Jednakże z opisanego stanu faktycznego wynika wyraźnie, iż pomimo tego uczniowie wskazują na problemy dotyczące zasad oceniania, klasyfikowania i poszanowania praw dziecka. W związku z powyższym wizytator sformułował porady dla dyrektora szkoły celem rozwiązania tego problemu i zapobieżenia eskalacji.

(akta kontroli str. 1240-1244, 1258-1264, 1343-1345, 1523-1526)

Zdaniem NIK wskazywanie terminu realizacji *porady* nosi pewne znamiona zalecenia i jego nakazowego charakteru, co w konsekwencji może budzić wątpliwości interpretacyjne, zarówno dla kontrolowanych jednostek oświatowych, jak również dla organów kontroli.

- po kontroli doraźnej⁴⁸ przeprowadzonej w jednej z ostrowieckich szkół podstawowych, wizytator Kuratorium nie zakwestionował prawidłowości sporządzenia statutu szkoły przewidującego m.in. stosowanie punktów ujemnych za makijaż przy ustaleniu oceny zachowania uczniów.

NIK zwraca uwagę, że art. 99 ustawy Prawo oświatowe dopuszcza jedynie określenie w statucie szkoły obowiązków ucznia w zakresie m.in. przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły, nie zaś szeroko pojętego wyglądu uczniów.

Kurator wyjaśnił: *Art. 98 i 99 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (...) zawiera niezamknięty katalog elementów statutów szkół, jakkolwiek art. 99 reguluje wyłącznie elementy stroju ucznia. Nie oznacza to, iż w określonych przypadkach podyktowanych np. bezpieczeństwem uczniów szkoła nie ma możliwości ingerowania w inne niż ubiór elementy wyglądu np. biżuteria podczas zajęć wychowania fizycznego. W czasie trwania kontroli dyrektor został o powyższym poinformowany i zobowiązał się do dokonania analizy zapisów statutu pod kątem ingerencji w inne niż ubiór elementy wyglądu ucznia. Po przeprowadzonej analizie w szkole dokonano zmiany zapisów statutu.*

(akta kontroli str. 1338-1341, 1391-1392, 1395)

- po kontroli doraźnej⁴⁹ przeprowadzonej w innej z ostrowieckich szkół podstawowych wizytator Kuratorium nie zakwestionował statutowego ograniczenia możliwości udostępnienia uczniom i ich rodzicom (opiekunom prawnym) sprawdzonych prac pisemnych uczniów. Zgodnie bowiem z § 123 ust. 4 statutu tej szkoły, rodzice (prawni opiekunowie) mieli możliwość wglądu w pisemne prace swoich dzieci tylko na zebraniach ogólnych lub podczas indywidualnych spotkań z nauczycielem (po wcześniejszym ustaleniu terminu). Ponadto w tym samym protokole wizytator Kuratorium uznał, że przygotowany przez nauczyciela sprawdzian/kartkówka mogły być przedmiotem prawa autorskiego i podlegały ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁵⁰.

NIK zauważa, że zgodnie ze stanowiskiem Ministerstwa Edukacji Narodowej⁵¹ w tej sprawie⁵², przy wyborze sposobu udostępniania sprawdzonych prac, szkoła powinna wziąć pod uwagę realne możliwości szybkiego otrzymania przez ucznia i jego rodziców danej pracy, np. przekazanie zainteresowanym oryginału pracy lub jego kopii, udostępnienie pracy do domu z prośbą o zwrot pracy podpisanej przez rodziców itd. Udostępnianie prac do wglądu tylko na

⁴⁸ Protokół kontroli doraźnej oznaczony znakiem KO.I.5533.28.2022.BK.

⁴⁹ Protokół kontroli doraźnej oznaczony znakiem KO.I.1410.25.2021.RF.

⁵⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2509.

⁵¹ Dalej: Ministerstwo (od 1 stycznia 2021 r. – Ministerstwo Edukacji i Nauki).

⁵² Wyrażonym w piśmie Departamentu Jakości Edukacji MEN z 10.11.2015 r. Nr DJE-WEK.4019.205.2015.TK.

terenie szkoły (np. w czasie organizowanych przez szkołę spotkań z rodzicami) nie spełnia warunku swobodnego dostępu rodziców ucznia do informacji o postępach i trudnościach w nauce ich dziecka. Ważne jest, aby określony przez szkołę sposób udostępniania sprawdzonych prac był w pełni akceptowalny przez uczniów i ich rodziców, jako pełnoprawnych uczestników procesu kształcenia.

Kurator wyjaśnił: Kurator Oświaty zobowiązany jest do działania w ramach przepisów prawa. Zgodnie z art. 44e ust. 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (...) sposób udostępniania prac pisemnych uczniów określa statut szkoły. Ponieważ ustawodawca nie wskazuje form udostępniania prac do wglądu to realizacją ww. obowiązku jest umieszczenie w statucie stosownych zapisów. W przypadku, w którym, tak jak miało to miejsce w szkole będącej przedmiotem pytania statut szkoły przewiduje formę udostępniania, nie można więc mówić o niewywiązaniu się z zapisów ustawy. Jednakże Świętokrzyski Kurator Oświaty jest świadomy istnienia niewiążącej wykładni MEN z 2015 r. w tym zakresie i każdorazowo wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Kielcach informują dyrektorów o jej treści namawiając do wprowadzenia stosownych zmian, tak jak miało to miejsce w tym przypadku. W protokole kontroli (...) rozważania na temat charakteru pracy nauczyciela w powiązaniu z zapisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych mają charakter czysto teoretyczny. Podczas kontroli zweryfikowano istnienie w statucie zapisów [dop. NIK – mowa o tym, że sposób udostępniania prac pisemnych uczniów określa statut szkoły]. Poinformowano dyrektora o istniejącej wykładni Ministerstwa Edukacji Narodowej z 2015 roku. Należy podkreślić, iż kontrola miała miejsce w 2021 r. kiedy kwestie dostępności zadań przygotowywanych przez nauczycieli były obiektem różnych wykładni. Obecnie wszyscy wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Kielcach są świadomi tego, iż zgodnie z najnowszym orzecznictwem sądów administracyjnych wszelkie arkusze z pytaniami i odpowiedziami (klasówki, sprawdziany) stanowią informację publiczną (wyrok WSA w Opolu z 4 sierpnia 2022 r. IISAB/Op36/22).

(akta kontroli str. 1326-1328, 1391, 1395-1396)

W związku z zawieszeniem⁵³ przeprowadzania ewaluacji spowodowanym stanem epidemii i czasową zmianą organizacji pracy szkół w roku szkolnym 2020/2021, ewaluacją planową objęto tylko dwie szkoły podstawowe (Publiczną Szkołę Podstawową w Mirocicach i Szkołę Podstawową w Zaleziance) z ośmiu zaplanowanych szkół podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie wymagań: *Uczniowie są aktywni i Szkoła współpracuje ze środowiskiem lokalnym na rzecz jego rozwoju* – obszary badań w zakresie tych wymagań nie dotyczyły oceniania. Nie przeprowadzono:

- wynikających z Planu nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2020/2021 (po zm.) ewaluacji problemowych w zakresie wymagań wskazanych przez Ministra, tj. *Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się i Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej* – obszary badań w zakresie tych wymagań wpisywały się w zagadnienia dotyczące oceniania;
- wynikających z Planu nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2020/2021 (po zm.) ewaluacji problemowych w ośmiu⁵⁴

⁵³ W związku z Wytycznymi Ministra Edukacji i Nauki dotyczącymi sprawowania nadzoru pedagogicznego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 z 29 października 2020 r.

⁵⁴ Pięciu szkołach podstawowych oraz w jednym liceum ogólnokształcącym, technikum i branżowej szkole I stopnia.

szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie wymagań wybranych przez Kuratora, tj. *Uczniowie są aktywni i Szkoła współpracuje ze środowiskiem lokalnym na rzecz jego rozwoju* – obszary badań w zakresie tych wymagań nie dotyczyły oceniania.

W roku szkolnym 2020/2021 ewaluacją: [1] planową objęto jedną (100%) szkołę specjalną przysposabiającą do pracy (Szkołę Specjalną Przysposabiającą do Pracy w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Cudzynowicach⁵⁵) w zakresie wymagań: *Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne i Zarządzanie placówką służy jej rozwojowi* – obszary badań w zakresie tych wymagań nie dotyczyły oceniania; [2] doraźną objęto jedną szkołę podstawową (Szkołę Podstawową w Koprzywnicy⁵⁶) w zakresie wymagań: *Kształtowane są postawy i respektowane normy społeczne i Rodzice są partnerami szkoły lub placówki* – obszary badań w zakresie tych wymagań nie dotyczyły obszaru oceniania.

(akta kontroli str. 136-137)

W roku szkolnym 2020/2021 monitorowaniem (z wykorzystaniem arkuszy udostępnionych przez Ministerstwo) objęto:

- 84 szkoły podstawowe i ponadpodstawowe⁵⁷ w zakresie: *Uwzględnianie zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów w procesie kształcenia*. W toku tego monitorowania, na pytania, w jakim stopniu poniższe twierdzenia/przykłady odnoszą się do kierowanej przez Pani/Panią szkoły respondenci udzielili odpowiedzi w następujący sposób:
 - ocenianie polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej: raczej nieadekwatne – 3,5%, raczej adekwatne – 21,2%, w pełni adekwatne – 75,3%;
 - ocenianie polega na przekazywaniu uczniowi informacji pomagających mu w uczeniu się, poprzez wskazanie, co robi dobrze; co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien się uczyć: raczej nieadekwatne – 1,2%, raczej adekwatne – 25,9%, w pełni adekwatne – 72,9%;
 - ocenianie uwzględnia indywidualne możliwości ucznia: raczej nieadekwatne – 1,2%, raczej adekwatne – 21,2%, w pełni adekwatne – 77,6%;
 - ocenianie uwzględnia bariery ograniczające dostęp do treści nauczania i utrudnienia wpływające na tempo uczenia się: raczej adekwatne – 37,6%, w pełni adekwatne – 62,4%;
 - w jaki sposób wykorzystywane są wnioski wynikające z analizy efektywności wsparcia udzielonego uczniom – zmiana sposobu oceniania ucznia: raczej nieadekwatne – 1,2%, raczej adekwatne – 40%, w pełni adekwatne – 55,8%.
- wszystkie (osiem) wynikające z *Planu nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2020/2021* (po zm.) branżowe szkoły II stopnia w zakresie: *Organizacja kształcenia w branżowej szkole II stopnia*. Wyniki tego monitorowania wykazały, że statuty wszystkich z tych szkół (w odniesieniu do badanych kursów zawodowych) określały szczegółowe warunki i sposoby oceniania wewnątrzszkolnego słuchaczy, w tym klasyfikowania i promowania na kolejny semestr, zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty.

(akta kontroli str. 138-139, 143, 145, 160-161, 363, 380, 399-400)

⁵⁵ Badanie zostało zrealizowane w dniu 16 marca 2021 r. przez wizytatorów ds. ewaluacji.

⁵⁶ Badanie zostało zrealizowane w dniach 5 października 2020 r. do 12 października 2020 r. przez wizytatorów ds. ewaluacji.

⁵⁷ Plan nadzoru na rok szkolny 2020/2021 zakładał objęcie monitorowaniem 55 szkół.

Zgodnie z *Wytycznymi Ministra Edukacji i Nauki dotyczącymi sprawowania nadzoru pedagogicznego w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* z 29 października 2020 r. zawieszona została realizacja działań wynikających z planów nadzoru pedagogicznego kuratorów oświaty na rok szkolny 2020/2021 w zakresie monitorowania *Kształcenia u uczniów kompetencji kluczowych* (w planie nadzoru na rok szkolny 2020/2021 planowano objęcie tym monitorowaniem 115 szkół podstawowych i ponadpodstawowych⁵⁸).

(akta kontroli str. 138, 363)

W roku szkolnym 2020/2021 nie przeprowadzano doraźnych działań związanych z monitorowaniem działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół z wykorzystaniem arkuszy udostępnionych przez Ministerstwo lub innych materiałów.

(akta kontroli str. 138)

Od roku szkolnego 2021/2022 rozporządzenie w sprawie nadzoru przewiduje możliwość występowania przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny do dyrektora jednostki systemu oświaty o przekazanie informacji i danych dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej jednostki systemu oświaty (§ 4a rozporządzenia w sprawie nadzoru). W odniesieniu do ww. przepisu Kurator wyjaśnił, że występował do dyrektorów szkół lub placówek o przekazanie informacji na temat: *znajomości języka migowego przez nauczycieli uczących w szkole/placówce (...); funkcjonowania przedszkoli, szkół i placówek od 4 września 2021 r. w związku z COVID-19 (model zdalny lub model hybrydowy); frekwencji uczniów: szkoły podstawowej, liceum, technikum oraz branżowej szkoły I i II stopnia, którzy w danym dniu uczą się stacjonarnie; zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów realizowanych w ramach godzin do dyspozycji dyrektora szkoły; wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydawanych przez zespoły orzekające dla dzieci uchodźców z Ukrainy; zawieszenia zajęć w szkołach z powodu niskiej temperatury w pomieszczeniach szkolnych; liczby rad szkół/placówek funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego; frekwencji uczniów w szkole spowodowanej gripą, COVID-em czy wirusem RSV; liczby utworzonych punktów szczepień na terenie szkoły, liczby uczniów, którzy zgłosili się do szczepień na terenie szkoły. Żadne z powyższych nie dotyczyło obszaru oceniania.*

(akta kontroli str. 773, 776-777)

W objętych kontrolą latach szkolnych na stronie internetowej Kuratorium publikowano comiesięczne informacje o przeprowadzonych kontrolach planowych i doraźnych, a do roku szkolnego 2021/2022 również informacje o ewaluacjach zewnętrznych oraz o monitorowaniu. Na ww. stronie nie upubliczniano sprawozdań z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Kuratora w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022. Kurator wyjaśnił: *w każdym roku szkolnym zgodnie z § 19 pkt 1 rozporządzenia MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (...) na stronie internetowej KO w Kielcach umieszcza się dokładne wyniki sprawowanego nadzoru pedagogicznego. Ww. rozporządzenie nie określa formy, w jakiej te informacje powinny być podane. Świętokrzyski Kurator Oświaty realizuje to zadanie poprzez zamieszczanie prezentacji, w której przedstawia się dokładne wyniki nadzoru wraz z ich analizą, w tym wnioski z kontroli. Ustalono, że wyniki prowadzonego nadzoru pedagogicznego zawarte w tych sprawozdaniach Kurator przedstawiał – w formie prezentacji – podczas narad z dyrektorami szkół i placówek*

⁵⁸ W 81 szkołach podstawowych, 20 liceach ogólnokształcących, 10 technikach i czterech branżowych szkołach I stopnia.

inaugurujących nowy rok szkolny. Ponadto Kurator wyjaśnił: *poza prezentowaniem wyników z nadzoru pedagogicznego na naradach inaugurujących rok szkolny i publikowaniu ich na stronie internetowej kuratorium upublicznia się je również poprzez: udział przedstawicieli Kuratorium Oświaty w Kielcach w audycjach radiowych i telewizyjnych dotyczących tematyki edukacji, wypoczynku dzieci i młodzieży; konferencji z udziałem przedstawicieli OKE, jednostek samorządu terytorialnego, związków zawodowych, rad rodziców. Sprawozdania, prezentacje ze spotkań udostępniane są na bieżąco na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Kielcach; przedstawienie wyników i wniosków z przeprowadzonych ewaluacji zewnętrznych na platformie SEO oraz na stronie internetowej npseo.pl.*

(akta kontroli str. 567-618, 794, 960)

Sprawozdania z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Kuratora w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 sporządzane były według schematu przekazywanego przez Ministerstwo (we wrześniu 2021 r. i 2022 r. Kuratorzy mogli zgłaszać uwagi do projektu takiego schematu⁵⁹).

(akta kontroli str. 619-630, 785-792)

Pracownicy Kuratorium i doradcy metodyczni w latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 (I półrocze) organizowali dla dyrektorów (nauczycieli) jednostek oświaty liczne konferencje, narady, szkolenia. Na części z nich poruszane były również zagadnienia związane z problematyką oceniania, m.in. przypomnienie obowiązujących przepisów oświatowych, z uwzględnieniem ich zmian oraz problematyki oceniania uczniów w czasie nauki zdalnej; dostosowania zasad oceniania dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; motywującej roli oceny z wychowania fizycznego, ustalenia sposobów diagnozowania osiągnięć uczniów ukierunkowanych głównie na zaprojektowanie działań wspomagających odchodząc od stosowania wyłącznie klasycznych sposobów sprawdzania wiedzy i umiejętności; dokumentowania przebiegu nauczania (w tym bieżącego oceniania postępów edukacyjnych i zachowania).

(akta kontroli str. 465-467, 546-548, 630-641, 650-770)

W latach szkolnych objętych kontrolą Kurator przekazywał, w ramach wspomagania szkół, informacje o istotnych zagadnieniach dotyczących systemu oświaty i zmian w przepisach prawa dotyczących funkcjonowania szkół, w tym w obszarze oceniania uczniów. Komunikaty dotyczyły następujących spraw:

- odrabiania prac domowych w związku ze stanem epidemicznym – zwrócono uwagę na to, że zadawanie uczniom zadań domowych może być jednym ze sposobów sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów pod warunkiem, że uczeń opanował treści nauczania w wyniku przeprowadzonych w szkole zajęć i jest w stanie samodzielnie zadania domowe wykonać; zadawanie prac domowych nie powinno być obciążeniem dla ucznia (rok szkolny 2020/2021);
- ułatwień w procesie edukacji dzieci i młodzieży z Ukrainy – udostępniono rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy⁶⁰ (a później jego nowelizację), w którym zostały ujęte kwestie dotyczące m.in.: klasyfikacji uczniów uczęszczających do oddziałów przygotowawczych (rok szkolny 2021/2022).

W roku szkolnym 2022/2023⁶¹ w trakcie spotkań wizytatorów z dyrektorami nadzorowanych szkół przekazywano m.in. informację o sposobie udostępniania sprawdzonych i ocenionych pisemnych prac uczniom i ich rodzicom. Przypomniano

⁵⁹ Do projektów schematów sprawozdań za ww. lata szkolne Kurator nie zgłosił uwag.

⁶⁰ Dz. U. poz. 645, ze zm.

⁶¹ Do 27 stycznia 2023 r.

również, iż do obowiązków nauczyciela należy także uzasadnienie oceny wystawianej uczniowi a sposób uzasadnienia oceny powinien zostać określony w statucie szkoły.

(akta kontroli str. 467-468, 548, 642-649)

W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023⁶² w funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego ośrodkach doradztwa zawodowego organizowano dla nauczycieli, dyrektorów, rad pedagogicznych np. szkolenia, warsztaty, konsultacje, webinaria odnoszące się do zagadnień oceniania uczniów:

- w Samorządowym Ośrodku Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach, np. dotyczące: zmian w przedmiotowych zasadach oceniania z przedmiotów artystycznych, oceniania i motywowania uczniów na lekcjach wychowania fizycznego prowadzonych on-line, zmian zasad wewnątrzszkolnego oceniania, oceniania kształtującego, oceniania i motywowania uczniów podczas pracy zdalnej i na lekcjach wychowania fizycznego, dostosowania programu nauczania i sposobu oceniania uczniów do zmieniających się potrzeb;
- w Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach, np. dotyczące przedmiotowego oceniania: uczniów z wybranych przedmiotów, kształtującego, egzaminu ósmoklasisty, maturalnego i z egzaminów zawodowych, uczniów i jego postępów w nauce; podczas nauki zdalnej, prac pisemnych; zasad wystawiania oceny celującej, informacji zwrotnej w ocenianiu uczniów;
- Powiatowym Ośrodku Doradztwa i Doskonalenia Nauczycieli w Busku-Zdroju, m.in. dotyczące egzaminów maturalnych i ósmoklasisty; oceniania: w czasach zdalnej edukacji, kształtującego, prac pisemnych; systemu oceniania uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

(akta kontroli str. 1059-1097)

Dyrektorzy publicznych placówek doskonalenia przedstawiali plany pracy ich placówek na lata szkolne 2020/2021-2022/2023 do zaopiniowania Kuratorowi oraz przekazywali informacje dotyczące zadań zrealizowanych przez nauczycieli-doradców metodycznych w latach szkolnych 2020/2021-2021/2022.

(akta kontroli str. 1011-1058, 1098, 1114-1119)

W oparciu o objęte szczegółowym badaniem kontrole doraźne ustalono, że:

- po przeprowadzonych w roku szkolnym 2020/2021 i 2021/2022 analizowanych kontrolach doraźnych dyrektorom wydano odpowiednio 16 i cztery zalecenia wynikające ze zgromadzonej w toku kontroli dokumentacji; część z tych zaleceń odnosiła się bezpośrednio do obszaru oceniania i dotyczyła m.in. wzmocnienia nadzoru pedagogicznego w zakresie przestrzegania przez nauczycieli zasad wewnątrzszkolnego oceniania; przestrzegania wewnątrzszkolnych zasad oceniania osiągnięć edukacyjnych; upowszechniania na terenie szkoły wiedzy o prawach dziecka i ucznia; nie wydano zaleceń po kontrolach przeprowadzonych w roku szkolnym 2022/2023 (do 31 grudnia); wizytatorzy każdorazowo określali terminy realizacji zaleceń; nie wystąpiły sytuacje niewydawania zaleceń, mimo stwierdzonych uchybień;
- dyrektorzy szkół i placówek nie zgłaszali zastrzeżeń ani do ustaleń zawartych w protokole kontroli, ani do zaleceń;
- egzekwowano od dyrektorów szkół i placówek wypełnienie obowiązku powiadamiania o realizacji zaleceń w terminie 30 dni;
- nie były zgłaszane zastrzeżenia przez innych uczestników procesu kontrolnego do sformułowanych zaleceń albo sposobu ich realizacji;
- nie wystąpiła konieczność powiadamiania właściwych organów prowadzących szkoły i placówki o stwierdzonych podczas wykonywania czynności nadzorczych istotnych uchybieniach w działalności tych jednostek.

⁶² Stan na 18 stycznia 2023 r.

(akta kontroli str. 1205-1207, 1523-1529)

W wyniku przeprowadzonego w roku szkolnym 2020/2021 monitorowania w zakresie: *Uwzględniania zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów w procesie kształcenia i Organizacji kształcenia w branżowej szkole II stopnia* nie stwierdzono niepokojących sytuacji wskazujących na niewłaściwe działania szkół w obszarze oceniania.

(akta kontroli str. 138-139, 143, 145, 160-161, 363, 380, 399-400)

W latach szkolnych objętych kontrolą nie wystąpiły przypadki stwierdzenia niedostatecznych efektów kształcenia i wychowania w szkole. W związku z tym nie było potrzeby zlecenia dyrektorom opracowania programu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania.

(akta kontroli str. 794, 960)

Odnosząc się do efektów działań wspomagających w postaci podejmowania przez szkoły innowacyjnych rozwiązań dydaktycznych czy wychowawczych w obszarze oceniania uczniów oraz pomocy w realizacji tych działań Kurator wyjaśnił: (...) *Dzięki wspieraniu idei upowszechniania dobrych praktyk na stronie kuratorium oświaty, wiele placówek zyskuje gotowe inspiracje i pomysły do aktywnego działania, również w zakresie oceniania. W trakcie takich czynności jak postępowanie w sprawie awansu zawodowego na stopień nauczyciela dyplomowanego, obserwacji zajęć prowadzonych przez nauczycieli podczas kontroli doraźnych, oceny pracy dyrektorów szkół, czy rozpatrywania skarg dotyczących oceniania uczniów wizytatorzy dostrzegają wykorzystywanie oceniania kształtującego lub jego elementów w procesie dydaktycznym jako innowacyjnej formy oceniania. Ocenianie kształtujące to sprawdzanie postępów ucznia i uzyskanego przez niego zrozumienia danego zagadnienia w taki sposób, aby wskazać mu co potrafi i czego ma się dalej uczyć. Dzięki temu uczeń wie jaką nabędzie wiedzę i umiejętności po skończonej lekcji.*

(akta kontroli str. 794, 960-961)

W latach szkolnych objętych kontrolą w województwie świętokrzyskim realizowany⁶³ jest jeden eksperyment pedagogiczny o tematyce *Przedmioty przyrodniczo-matematyczne drogą do przyszłości*⁶⁴. W opinii Kuratora dotyczącej tego eksperymentu podano, że: jego głównym celem jest prawidłowe ukierunkowanie i wykorzystanie potencjału młodzieży wykazującej zainteresowanie przedmiotami matematyczno-przyrodniczymi i stworzenie im optymalnych warunków do rozwijania zainteresowań, kompetencji oraz zdobywania wiedzy poprzez zastosowanie nowatorskich rozwiązań; zakłada on utworzenie klasy akademickiej, w której stosowane będą metody nauczania polegające na uczeniu przez doświadczenie, poszukiwanie i rozwiązywanie problemów; zajęcia prowadzone będą w formie zajęć laboratoryjnych, praktycznych oraz terenowych (m.in. obozy naukowe) z wykorzystaniem nowoczesnych technologii ICT umożliwiających twórcze rozwiązywanie nietypowych problemów naukowych; zakłada on maksymalne marginalizowanie zdobywania przez uczniów wiadomości na rzecz aktywności poznawczej; wprowadzono w nim zmiany organizacyjne polegające na prowadzeniu zajęć w małych grupach powstałych w klasie po wyborze dwóch dodatkowych przedmiotów oraz wprowadzeniu dodatkowych godzin zajęć w cyklu 4-letnim w łącznym wymiarze tygodniowym: matematyka – 11 godzin, fizyka – pięć godzin, geografia – pięć godzin i informatyka – dwie godziny; zakłada zmianę systemu oceniania na ww. przedmiotach; oceny bieżące oraz oceny za I i II półrocze miały być w formie zaliczeń; oceny roczne natomiast będą cyfrowe; warunkiem uzyskania tych ocen będzie zaliczenie semestrów oraz rozwiązanie egzaminu pisemnego (min. 40%) obejmującego zrealizowany program w trackie roku szkolnego; ma w znacznym

⁶³ Od 1 września 2020 r. do 30 czerwca 2024 r.

⁶⁴ Realizowany przez I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego w Skarżysku-Kamiennym.

stopniu podnieść jakość edukacji w szkole wpływając na wyniki matur oraz osiąganie przez uczniów sukcesów w konkursach i olimpiadach oraz ma stworzyć również warunki umożliwiające nauczycielom doskonalenie swojego warsztatu pracy i podnoszenie efektywności procesu edukacyjnego w szkole.

W sprawozdaniu z realizacji tego eksperymentu pedagogicznego:

- za rok szkolny 2020/2021⁶⁵ dyrektor szkoły wskazał, m.in. że: ocenianie eksperymentalne budziło wiele wątpliwości wśród prowadzących zajęcia (przeprowadzono cztery spotkania, podczas których omawiano wszelkie wątpliwości, rozwiązywano napotkane problemy, dzielono się doświadczeniem; uzyskano informację zwrotną oceny jako jej najważniejszy element i warunek oceniania eksperymentalnego; zalecono stosowanie w ocenianiu różnych form aktywności uczniów); oceny bieżące były w formie zaliczenia (m.in. prac pisemnych, odpowiedzi ustnych, zadań projektowych, opracowań czy prezentacji); pierwsze półrocze zakończono zaliczeniem bez oceny cyfrowej; ocena roczna kończyła się oceną cyfrową uwzględniającą założenia statutowe szkoły; warunkiem uzyskania zaliczenia było: zaliczenie testów sprawdzających półrocznych i rocznych na min. 40% pkt, udział w realizowanych projektach i udział w zajęciach edukacyjnych powyżej 90% (wyjątek stanowiły przerwy związane z chorobą);
- za rok szkolny 2021/2022 dyrektor szkoły wskazał, m.in. że: prowadząc systematyczną obserwację, wysoko oceniono jego realizację; eksperyment prowadzono częściowo zdalnie i stacjonarnie; zmiana koncepcji oceniania napotkała na przeszkody wynikające głównie z niepełnego zrozumienia idei tego typu oceniania (po przeprowadzeniu konsultacji z nauczycielami⁶⁶ oraz uczniami⁶⁷ zaproponowano modyfikację systemu oceniania poprzez wprowadzenie następujących zmian: na ocenę roczną składać się będą oceny (opisowe) częściowe, ocena z różnych form aktywności i ocena ze sprawdzianu rocznego; zwrócenie większej uwagi na aktywność uczniów na lekcji i motywację ich do większego działania; pozostałe zapisy pozostały bez zmian. Dyrektor szkoły podał: *Stosowanie tego typu oceniania zbliżonego do oceniania kształtującego wymaga pełnego zrozumienia tej idei przez uczniów. W dalszym ciągu pokutuje tzw. uczenie się dla oceny, gdzie ocena przybiera wymiar nagrody lub kary, a nie motywacji do dalszego rozwoju osobistego ucznia. Obecnie w wielu krajach w tym także w szkołach w Polsce stosuje się z powodzeniem podobne systemy oceniania. Dlatego podejmiemy działania doskonalące nasz proces oceniania, jako ważny element procesu dydaktycznego realizowanego w klasie akademickiej.*

(akta kontroli str. 794, 962, 964-967, 969-970, 983, 1186-1201)

W latach szkolnych objętych kontrolą wizytatorzy Kuratorium przeprowadzili łącznie 202 kontrole doraźne związane z procedurą oceny pracy dyrektora szkoły, z czego:

- 82⁶⁸ w roku szkolnym 2020/2021 – 81 na wniosek dyrektora szkoły i jedną na wniosek organu prowadzącego,
- 80⁶⁹ w roku szkolnym 2021/2022 – wszystkie na wniosek dyrektora szkoły/placówki,
- 40⁷⁰ w roku szkolnym 2022/2023 (I półrocze) – sześć na wniosek dyrektora szkoły/placówki i 34 na wniosek Kuratora.

⁶⁵ Eksperyment prowadzono w trudnej sytuacji związanej z epidemią.

⁶⁶ Webinarium i seminarium.

⁶⁷ Ankieta i konsultacje.

⁶⁸ 55 w szkołach podstawowych i 27 w szkołach ponadpodstawowych.

⁶⁹ 58 w szkołach podstawowych i 22 w szkołach ponadpodstawowych.

⁷⁰ 35 w szkołach podstawowych i pięć w szkołach ponadpodstawowych.

Kurator wyjaśnił, że w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 nie wszczynano z urzędu postępowania w sprawie dokonania oceny pracy dyrektora, o której mowa w art. 6a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (...) z uwagi na fakt, iż w tym czasie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał stan zagrożenia epidemicznego, który rzutował na funkcjonowanie jednostek systemu oświaty jak i organów władzy publicznej. Konieczność zapewnienia bieżącej pracy Kuratorium Oświaty w Kielcach przy występującej wówczas absencji pracowników oraz skupienie się w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego na pomocy dyrektorom w realizacji nauczania zdalnego, a jednocześnie brak wskazań i okoliczności na potrzeby dokonywania ocen pracy dyrektora w tym czasie sprawiło, że w tych latach szkolnych oceny pracy dokonywane były na wniosek dyrektorów.

(akta kontroli str. 820, 915, 1389, 1393)

W latach szkolnych objętych kontrolą do Kuratorium wpłynęło 20 (pięć w roku szkolnym 2020/2021, 14 w roku szkolnym 2021/2022 i jeden w roku szkolnym 2022/2023⁷¹) wniosków organów prowadzących szkoły/placówki w sprawach dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych. Dotyczyły one najczęściej spraw związanych z: nierzetelnościami w informacjach przekazywanych przez szkoły/placówki w związku z rozliczaniem dotacji (np. wykazywanie niezgodnej z rzeczywistością liczby uczniów) lub wynikami nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Kuratora nad jednostkami oświatowymi prowadzonymi przez jednostki samorządu terytorialnego. W odpowiedzi na te wnioski Kurator przeprowadził kontrole doraźne bądź przedstawił wymagane informacje.

(akta kontroli str. 1229-1234, 1399)

W latach szkolnych objętych kontrolą w Kuratorium wprowadzono wzory protokołów kontroli doraźnej podejmowanej w celu dokonania częściowej oceny pracy dyrektora szkoły – uwzględniające m.in. problematykę nadzoru dyrektora nad ocenianiem uczniów, przestrzeganiem praw dziecka oraz dokumentowaniem przebiegu nauczania – wraz z propozycjami wydawanych zaleceń oraz schematem wydania karty oceny.

(akta kontroli str. 821-883, 1202)

Na próbie losowo wybranych 22⁷² (10,9%) protokołów kontroli doraźnych podejmowanych w celu dokonania ocen pracy dyrektora szkoły/placówki ustalono, że poza dwoma przypadkami dyrektorzy prawidłowo wypełniali niżej opisane wymagania (związane z obszarem oceniania uczniów i przestrzeganiem ich praw), tj.:

- w obszarze *Organizacja pracy szkoły zgodnie z przepisami prawa* – czy dyrektor posiada pisemne rezygnacje rodziców/pełnoletnich uczniów z zajęć wychowania do życia w rodzinie, w przypadku nieuczęszczania ucznia na te zajęcia i deklaracje rodziców/pełnoletnich uczniów o uczęszczaniu ucznia na zajęcia religii w przypadku uczęszczania ucznia na te zajęcia (wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);
- w obszarze *Planowanie i organizowanie pracy rady pedagogicznej, realizowanie zadań zgodnie z kompetencjami rady pedagogicznej* – czy rada pedagogiczna korzysta ze swoich kompetencji stanowiących w zakresie: podejmowania uchwał w sprawie wyników klasyfikacji i promocji uczniów oraz w sprawach skreślenia z listy uczniów, ustalania sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego, w tym sprawowanego nad szkołą lub placówką przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w celu doskonalenia pracy szkoły/placówki (za

⁷¹ Stan na 20 lutego 2023 r.

⁷² Z czego 15 sporządzonych na wniosek dyrektora szkoły, sześć – na wniosek Kuratora oraz jednego – na wniosek organu prowadzącego (dobór celowy).

wyjątkiem jednego przypadku⁷³, wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);

- w obszarze *Współdziałanie z innymi organami szkoły oraz zapewnienie przepływu informacji pomiędzy tymi organami* – czy szkoła posiada regulamin działalności samorządu uczniowskiego uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym; samorząd uczniowski opiniuje wnioski dyrektora szkoły ponadpodstawowej o skreślenie ucznia z listy uczniów (wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);
- w obszarze *Prawidłowość prowadzenia i przechowywania dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej lub innej dokumentacji dotyczącej realizowania zadań statutowych szkoły*⁷⁴ – czy:
[1] szkoła prowadzi dla każdego oddziału dziennik lekcyjny, w którym dokumentuje się przebieg nauczania w danym roku szkolnym; do dziennika lekcyjnego w wersji papierowej wpisano m.in. tematy przeprowadzonych zajęć edukacyjnych potwierdzone podpisem nauczyciela, oceny bieżące, śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych uzyskane przez uczniów oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne zachowania, śródroczne i roczne opisowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne zachowania uczniów klas I-III szkoły podstawowej oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym lub z niepełnosprawnością sprzężoną sporządzone komputerowo w postaci wydruku podpisanego przez wychowawcę klasy dołączono do dziennika lekcyjnego, co jest równoznaczne z wpisem do dziennika lekcyjnego, odnotowuje się obecność uczniów na zajęciach edukacyjnych, a także liczbę godzin usprawiedliwionych i nieusprawiedliwionych nieobecności na tych zajęciach (16 protokołów dotyczyło sytuacji, gdy w szkole prowadzony był dziennik elektroniczny, w większości z nich (w 12) nie wskazano czy dzienniki te zawierają ww. elementy, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
[2] szkoła prowadzi dla każdego ucznia przez okres jego nauki w danej szkole arkusz ocen ucznia; szkoła posiada księgi arkuszy ocen (za wyjątkiem jednego przypadku⁷⁵, wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);
- w obszarze *Tworzenie warunków do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz zapewnienie uczniom i nauczycielom bezpieczeństwa w czasie zajęć organizowanych przez szkołę* – czy programy nauczania zostały dopuszczone do użytku w szkole po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej (wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);
- w obszarze *Sprawowanie nadzoru pedagogicznego*⁷⁶ – czy dyrektor szkoły: posiada plan nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 20.../.....; przedstawił radzie pedagogicznej plan nadzoru pedagogicznego do dnia 15 września roku szkolnego, którego dotyczy plan; plan uwzględnia: wnioski z nadzoru sprawowanego przez dyrektora w roku poprzednim, podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa, tematykę i terminy przeprowadzania kontroli przestrzegania przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły/placówki, przedmiot ewaluacji wewnętrznej oraz termin jej

⁷³ W szkole podstawowej rada pedagogiczna nie korzystała ze swoich kompetencji w zakresie ustalania sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego. Wizytatorzy sformułowali stosowne zalecenie w tym zakresie.

⁷⁴ W zakresie zgodności z m.in. § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. poz. 1646, ze zm.).

⁷⁵ W szkole podstawowej nie była prowadzona księga arkuszy ocen. Wizytatorzy sformułowali stosowne zalecenie w tym zakresie.

⁷⁶ W zakresie zgodności z m.in. § 23 ust. 1-3 i § 24 rozporządzenia w sprawie nadzoru.

przeprowadzenia⁷⁷, zakres wspomagania nauczycieli w realizacji ich zadań, plan obserwacji, zakres monitorowania⁷⁸; w terminie do dnia 31 sierpnia, przedstawia na zebraniu rady pedagogicznej, wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego: [a] nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym, ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły, [b] w terminie do dnia 31 sierpnia wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego (za wyjątkiem jednego przypadku⁷⁹, wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);

- w obszarze *Zapewnienie uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego* – czy dla uczniów objętych kształceniem specjalnym zostały opracowane indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne (wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w tym zakresie);
- w obszarze *Tworzenie warunków do respektowania praw dziecka i praw ucznia, oraz tworzenie warunków do aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu szkoły i środowiska pozaszkolnego* – czy: statut szkoły zawiera zapisy dotyczące praw ucznia; szkoła upowszechnia wiedzę o prawach dziecka i prawach ucznia (wizytatorzy nie stwierdzili nieprawidłowości w ww. zakresie).

Na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli wizytatorzy Kuratorium sporządzali oceny częściowe pracy dyrektorów.

(akta kontroli str. 917-958, 1400-1522)

Zasady przyjmowania skarg i wniosków obywateli zostały określone w rozdziale IX regulaminu Kuratorium. Wskazano w nim m.in. że: przyjmowanie interesantów w sprawach skarg i wniosków odbywa się w komórkach organizacyjnych Kuratorium każdego dnia w godzinach pracy; Kurator, Wicekurator lub wyznaczony kierownik komórki organizacyjnej Kuratorium przyjmują interesantów w każdy poniedziałek w określonych godzinach oraz w terminach uzgodnionych z zainteresowanymi; wszystkie skargi i wnioski wpływające do Kuratorium podlegają ewidencji w centralnym rejestrze skarg i wniosków; po zarejestrowaniu skargi lub wniosku Kurator zleca sprawę do załatwienia właściwej merytorycznie komórce organizacyjnej Kuratorium, a ich kierownicy odpowiadają za prawidłową organizację przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg i wniosków, a w szczególności za ich sprawne, terminowe i zgodne z przepisami załatwienie; całość dokumentacji związanej z rozpatrzeniem skarg i wniosków przekazywana jest przez poszczególne komórki organizacyjne do Wydziału Nadzoru Pedagogicznego i Strategii⁸⁰. Informacja o przyjęciach skarg i wniosków była również zamieszczona na stronie internetowej Kuratorium.

(akta kontroli str. 23, 34, 1203-1204)

W latach szkolnych objętych kontrolą w aktach spraw związanych ze skargami i wnioskami ujętych było łącznie 67 skarg (16 w 2020 r., 28 w 2021 r., 20 w 2022 r. i trzy w 2023 r.⁸¹). Spośród nich problematyki z obszaru oceniania uczniów dotyczyło 12 skarg (po jednej w 2020 r. i 2022 r. oraz dziesięć w 2021 r.). W ww. rejestrze nie było żadnych wniosków.

(akta kontroli str. 884-908)

⁷⁷ Dotyczy protokołów sporządzonych przed 4 września 2021 r.

⁷⁸ Dotyczy protokołów sporządzonych przed 4 września 2021 r.

⁷⁹ W jednej ze szkół podstawowych plan nadzoru pedagogicznego nie uwzględniał wniosków z nadzoru sprawowanego przez dyrektora w roku poprzednim, a dyrektor tej szkoły nie przedstawił radzie pedagogicznej, nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym, ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły. W odniesieniu do tych nieprawidłowości wizytatorzy sformułowali stosowne zalecenia.

⁸⁰ Z dniem 18 listopada 2021 r. do zadań tego wydziału należy również rozpatrywanie skarg i wniosków – prowadzenie rejestru.

⁸¹ Do końca stycznia.

Szczegółowa analiza wszystkich (12, w tym dwóch anonimowych) skarg związanych z obszarem oceniania uczniów wykazała, że:

- skargi wnoszone były pisemnie (cztery) i za pomocą poczty elektronicznej (osiem);
- w stosunku do każdej ze skarg (w tym anonimowych) Kurator podjął czynności wyjaśniające (dziewięć przypadków) bądź zlecił wizytatorom Kuratorium przeprowadzenie kontroli doraźnych (trzy przypadki);
- dziewięć skarg załatwiono nie później niż w ciągu miesiąca (w czasie od dziewięciu do 29 dni), a jedną po 24 dniach od poinformowania skarżącego o przedłużeniu rozstrzygnięcia w związku z koniecznością przeanalizowania statutu szkoły i sprawdzeniu jego zgodności z przepisami prawa oświatowego;
- jedną skargę uznano za zasadną – dotyczyła ona: funkcjonowania w szkole podstawowej dwóch wewnętrznych systemów oceniania (jeden był w statucie szkoły, a drugi był osobnym, o wiele bardziej rozbudowanym dokumentem, dostępnym na stronie szkoły, do którego w wielu przypadkach odsyłał statut jako doprecyzowanie postanowień w nim zawartych); w statucie znajdowały się postanowienia stwierdzające, że elementem „niewłaściwego stroju” były m.in. tipsy, farbowanie włosów, wyzywający makijaż; uczniów zobowiązano do noszenia butów z białą podeszwą, w przeciwnym razie otrzymują uwagi od nauczycieli (kwestia ta nie została też uregulowana w statucie szkoły) – Kurator zobowiązał dyrektora szkoły do poprawienia zapisów statutu szkoły;
- trzy skargi uznano za częściowo zasadne w części dotyczącej m.in. niezachowania przez nauczyciela terminu zapowiedzenia sprawdzianu i dwutygodniowego terminu zapisania diagnozy okresowej (po kontroli doraźnej wydano zalecenia w tym zakresie), wpisania uczniom częściowych ocen niedostatecznych w II półroczu za niepoprawienie sprawdzianów z I półroczu (nauczyciel poprawił zapisy w dzienniku lekcyjnym);
- dziewięć skarg uznano za niezasadne – dotyczyły one m.in. powiązania oceny z zachowania z oceną z zajęć edukacyjnych, częstotliwości kartkówek/ sprawdzianów, terminu informowania uczniów i rodziców o ocenach śródrocznych, uzyskania oceny z zajęć edukacyjnych niższej niż wynikało to z ocen zaproponowanych, sposobu zaliczenia zajęć z wychowania fizycznego podczas nauki zdalnej, zastrzeżeń do wymagań i sposobu prowadzenia zajęć podczas nauki zdalnej, terminu i sposobu przeprowadzania sprawdzianu, wliczania do średniej ocen z diagnozy semestralnej⁸², nierzetelnego prowadzenia dziennika lekcyjnego, umożliwienia kopiowania sprawdzonych i ocenionych prac ucznia, liczby ocen i różnorodności form oceniania.

(akta kontroli str. 909-911)

Wśród skarg, które wpłynęły do Kuratorium nie występowały sprawy wskazujące na systemowe problemy związane z przepisami dotyczącymi oceniania, klasyfikowania lub promowania uczniów (w tym w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek oświaty). Kurator wyjaśnił: *skargi, które wpłynęły do Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w ww. okresie odnosiły się do oceniania, klasyfikowania lub promowania uczniów, dotyczyły jedynie indywidualnych spraw uczniów w danej szkole i nie miały charakteru systemowego.*

(akta kontroli str. 794, 909-911, 962)

W okresie objętym kontrolą⁸³ do Kuratorium nie wpłynęły petycje dotyczące obszaru oceniania.

⁸² Takim określeniem została opisana kontrola postępów ucznia w nauce z przedmiotów obowiązkowych zdawanych na maturze.

⁸³ Do 3 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 778, 796-797)

W Kuratorium podejmowano także inne działania mające na celu propagowanie dobrych rozwiązań dotyczących oceniania uczniów w tym, m.in. współpracowano z Wojewódzką Radą Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze w organizacji konsultacji wojewódzkich; zamieszczano na stronie internetowej Kuratorium informacje o konkursach, akcjach, olimpiadach i innych wydarzeniach, organizowanych przez Ministerstwo, Rzecznika Praw Dziecka, UNICEF, Urząd Ochrony Danych Osobowych, fundacje i stowarzyszenia; współpracowano z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w zakresie przeprowadzania obserwacji przebiegu egzaminów zewnętrznych (matur, egzaminów zawodowych i ósmoklasisty), z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i placówkami doskonalenia nauczycieli.

(akta kontroli str. 794-795, 962-963, 1530-1591)

Kurator wyjaśnił, że nie wystąpiła potrzeba zlecenia prowadzenia badań i opracowywania ekspertyz służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkół i placówek.

(akta kontroli str. 963)

Kurator oświadczył, że ze względu na fluktuację kadry i zwiększającą się liczbę obowiązków w latach szkolnych objętych kontrolą przy Kuratorium nie został powołany Rzecznik Praw Ucznia.

(akta kontroli str. 1098-1105)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dopiero 3 lutego 2021 r., tj. po upływie 51 dni⁸⁴ od dnia wpływu do Kuratorium pisma Ministra dotyczącego *Zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2020/2021*⁸⁵, Kurator podał do publicznej wiadomości, przez zamieszczenie na stronie internetowej Kuratorium, zarządzenie nr 427/2020 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 21 grudnia 2020 roku zmieniające zarządzenie nr 368/2020 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 28 sierpnia 2020 roku w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2020/2021. Zgodnie z § 20 ust. 4 rozporządzenia w sprawie nadzoru, w przypadku wprowadzenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w trakcie roku szkolnego zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa oraz wytycznych i poleceniach, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 i 2 Prawa oświatowego, kurator oświaty niezwłocznie dostosowuje plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, do tych zmian i podaje go do publicznej wiadomości przez zamieszczenie na stronie internetowej kuratorium oświaty.

(akta kontroli str. 39, 51-59, 86-87, 916)

Kurator wyjaśnił: *czas podpisania i publikacji zarządzenia 427/2020 był zbieżny z okresem nasilenia fali epidemii choroby Sars-CoV-2, w związku z tym Świętokrzyski Kurator Oświaty podjął decyzję o przejściu całego urzędu w tryb pracy zdalnej. Zdecydowana większość pracowników przebywała na stałe w domach, korzystając z komputera służbowego jako narzędzia pracy. Stacjonarnie na miejscu w urzędzie pracowała minimalna liczba osób potrzebnych do utrzymywania systemów teleinformatycznych w sprawności oraz w celu zapewnienia obsługi pracowników oraz zewnętrznych klientów urzędu. W związku z powyższym większość komunikacji wewnętrznej urzędu odbywała się za pomocą poczty służbowej e-mail oraz telefonicznie. Taka organizacja*

⁸⁴ 44 dni od dnia zmiany zarządzenia w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2020/2021.

⁸⁵ Pismo znak: DKO-WNP.4092.50.2020.EL z 10 grudnia 2020 r. (data wpływu do Kuratorium: 14 grudnia 2020 r.).

pracy powodowała między innymi szybkie przepelnianie skrzynek służbowych e-mail, które wymagało bieżącego usuwania zbędnej korespondencji, która nie podlegała rejestracji w systemie EZD. A to z kolei oznacza, że nie jesteśmy w stanie ustalić poszczególnych etapów obiegu ww. zarządzenia w komunikacji wewnętrznej od momentu jego podpisania do momentu jego publikacji na stronie urzędu.

(akta kontroli str. 771-772, 775)

Biorąc pod uwagę, że w kolejnych latach szkolnych Kurator niezwłocznie podawał do publicznej wiadomości, przez zamieszczenie na stronie internetowej Kuratorium, plany nadzoru pedagogicznego dostosowane do zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa oraz wytycznych i poleceniach Ministra, NIK odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego w związku ze stwierdzoną nieprawidłowością.

2. Kurator nie dostosował *Planu nadzoru pedagogicznego Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2021/2022*⁸⁶ w zakresie zmiany terminu realizacji kontroli *Organizacja kształcenia i wsparcia dla uczniów objętych kształceniem specjalnym w szkołach specjalnych*⁸⁷ wprowadzonej przez Ministra pismem o sygn.: DKO-WNP.4092.64.2021.DB z 31 marca 2022 r.⁸⁸ Zgodnie z § 20 ust. 4 rozporządzenia w sprawie nadzoru w przypadku wprowadzenia przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w trakcie roku szkolnego zmian w podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa oraz wytycznych i poleceniach, o których mowa w art. 60 ust. 3 pkt 1 i 2 Prawa oświatowego, kurator oświaty niezwłocznie dostosowuje plan nadzoru pedagogicznego, o którym mowa w ust. 1, do tych zmian i podaje go do publicznej wiadomości przez zamieszczenie na stronie internetowej kuratorium oświaty.

(akta kontroli str. 39-41, 1106-1113)

Kurator wyjaśnił: (...) do planu nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2021/2022 nie wprowadzono zmiany w zakresie nowego terminu realizacji kontroli „organizacji kształcenia i wsparcia dla uczniów objętych kształceniem w szkołach specjalnych” w wyniku pomyłki. Zarządzenie Nr 19/2022 w sprawie zmiany zarządzenia Nr 122/2021 z dnia 31 sierpnia 2021 r. Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2021/2022 zmienionego zarządzeniem Nr 130/2021 z dnia 24 września 2021 r. i zarządzeniem Nr 156/2021 z dnia 23 listopada 2021 r. zostało podjęte w dniu 30 marca 2022 r., natomiast pismo Ministra Edukacji i Nauki dotyczące zmiany terminu wpłynęło w dniu 31 marca 2022 r. Z powodu zbieżności tych dat nie zweryfikowano, czy zarządzenie Nr 19/2022 zawiera wszystkie wprowadzone w tamtym okresie zmiany do planu nadzoru.

(akta kontroli str. 1386, 1388)

W związku z tym, że w analogicznej sytuacji – związanej ze zmianą terminu realizacji kontroli – w 2023 r. zarządzeniem zmieniającym⁸⁹ Kurator dostosował obowiązujący *Planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim*

⁸⁶ Stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 122/2021 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 31 sierpnia 2021 roku w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2021/2022.

⁸⁷ Przesunięciu uległ termin realizacji kontroli z okresu styczeń-luty 2022 r. na kwiecień-czerwiec 2022 r.

⁸⁸ Stanowiącego nawiązanie do pisma o sygn.: DKO-WNP.4092.64.2021.DB z 25 sierpnia 2021 r. (Założenia do opracowania planu nadzoru pedagogicznego kuratora oświaty w roku szkolnym 2021/2022).

⁸⁹ Zarządzeniem nr 7/2023 Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dnia 20 stycznia 2023 roku w sprawie zmiany zarządzenia nr 445/2022 r. z dnia 26 sierpnia 2022 r. Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty w sprawie wprowadzenia planu nadzoru pedagogicznego w województwie świętokrzyskim na rok szkolny 2022/2023 zmienionego zarządzeniem nr 516/2022 r. z dnia 2 grudnia 2022 r.

na rok szkolny 2022/2023, ze zm. do tej zmiany, NIK odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego.

3. Ponad połowa objętych analizą protokołów kontroli doraźnych przeprowadzonych w celu dokonania częściowej oceny pracy dyrektora szkoły/placówki została sporządzona przez wizytatorów Kuratorium nierzetelnie. W 12⁹⁰ z 16 protokołów dotyczących szkół, w których dokumentowano przebieg nauczania w formie dziennika elektronicznego (ogółem poddano badaniu 22 protokoły) wizytatorzy nie odnotowali wyników kontroli prawidłowości prowadzenia przez te szkoły dokumentacji nauczania, tj. sprawdzenia, czy w dziennikach elektronicznych: [1] wpisywano oceny bieżące, śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych uzyskane przez uczniów oraz śródroczne i roczne oceny zachowania; [2] wpisywano śródroczne i roczne opisowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych oraz śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne zachowania uczniów klas I-III szkoły podstawowej oraz uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym lub z niepełnosprawnością sprzężoną sporządzone komputerowo w postaci wydruku podpisanego przez wychowawcę klasy, które powinny być dołączone do dziennika lekcyjnego; [3] odnotowano obecność uczniów na zajęciach edukacyjnych, a także liczbę godzin usprawiedliwionych i nieusprawiedliwionych nieobecności na tych zajęciach. Ponadto dwa protokoły⁹¹ nie zawierały informacji o formie prowadzenia dziennika lekcyjnego, mimo że wskazania takich danych wymagał obowiązujący w Kuratorium wzór protokołu kontroli doraźnych ocen pracy dyrektora szkoły/placówki. Podkreślenia wymaga, że w pkt 4.2⁹² obowiązujących w Kuratorium w latach szkolnych objętych kontrolą wzorach protokołów kontroli doraźnych podejmowanych w celu dokonania oceny pracy dyrektora szkoły/placówki nie wskazano jednoznacznie, aby badaniem (w zakresie, o którym mowa powyżej) obejmować również dzienniki elektroniczne. Pośrednio takiego wskazania dokonano wskazując w tym samym punkcie (w ppkt b), że w przypadku prowadzenia dziennika elektronicznego nie należy oceniać wpisania tematów przeprowadzonych zajęć edukacyjnych potwierdzonych podpisem nauczyciela.

(akta kontroli str. 917, 1400-1522)

Dyrektor Wydziału Nadzoru Pedagogicznego i Strategii⁹³ wyjaśniła: *w szkołach/placówkach, w których funkcjonują dzienniki elektroniczne wizytatorzy podczas kontroli doraźnej sprawdzają dzienniki lekcyjne również prowadzone w tej formie. Protokół kontroli doraźnej podlega modyfikacji w zależności od zastanego stanu faktycznego. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w prowadzeniu przez szkołę dziennika elektronicznego wizytator zapisuje je w rubryce „uwagi”. Odzwierciedleniem nieprawidłowości jest wydanie stosownych zaleceń. Brak spójności w sposobie wypełniania protokołu kontroli wynikał z niezrozumienia zapisu w tym zakresie. Te elementy protokołu były każdorazowo sprawdzane. Wyjaśniła również, że w sprawach KO.I.5535.95.2021.ML i KO.I.5535.29.2021.SK wizytatorzy omyłkowo wykorzystali wzory protokołów kontroli doraźnej obowiązujące w roku szkolnym 2019/2020. Omyłka ta nie miała wpływu na przebieg ani wynik kontroli, gdyż w kontrolowanych szkołach obowiązywały dzienniki w wersji papierowej. Ponadto Dyrektor wyjaśniła: protokół oceny pracy dyrektora szkoły wynika*

⁹⁰ Numery spraw: KO.I.5535.56.2022.PZ, KO.I.5535.60.2022.PZ, KO.I.5535.61.2022.RF, KO.I.5535.98.2022.MS, KO.I.5535.104.2022.RJ, KO.I.5535.113.2022.ESK, KO.I.5535.103.2021.PZ, KO.I.5535.61.2021.AJ, KO.I.5535.54.2021.MP, KO.I.5535.12.2021.RJ, KO.I.5535.6.2021.WG, KO.I.5535.50.2020.MZ-P.

⁹¹ Oznaczone znakami: KO.I.5535.95.2021.ML i KO.I.5535.29.2021.SK.

⁹² O treści: „Do dziennika lekcyjnego w wersji papierowej wpisano odpowiednio.”

⁹³ Wydział odpowiedzialny za tworzenie i gromadzenie narzędzi badawczych wykorzystywanych w kontrolach doraźnych oraz dokonywanie ocen pracy dyrektorów szkół i placówek.

z wewnętrznych ustaleń w Kuratorium Oświaty w Kielcach. Spełnia on jedynie funkcję wspomagającą przy ustaleniu oceny pracy dyrektora. Podczas modyfikacji wzoru protokołu kontroli doraźnej omyłkowo wprowadzono w pkt 4.2 informację, że dotyczy dziennika w wersji papierowej. O tym, że pytania dotyczą również dziennika elektronicznego świadczy zapis w pkt 4.2 lit. b. Część wizytatorów przeprowadzających kontrole zastosowała się do literalnych zapisów protokołu, co nie oznacza, że nie dokonali kontroli prawidłowości zapisów w dziennikach elektronicznych.

Kurator przedstawił analogiczne wyjaśnienia.

(akta kontroli str. 1389, 1393-1394, 1648-1651)

Zdaniem NIK, w sytuacji, gdy ww. elementy dzienników elektronicznych były weryfikowane przez wizytatorów Kuratorium, ustalenia w tym zakresie powinny zostać właściwie udokumentowane w protokołach. Duża część szkół w województwie świętokrzyskim wykorzystuje dzienniki elektroniczne, stąd ocena prawidłowości działań dyrektorów szkół i placówek wskazanych w § 22 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie nadzoru, tj. nadzoru nad dokumentowaniem przebiegu nauczania, jest w pełni uzasadniona, co też uczynili niektórzy wizytatorzy.

IV. Uwagi i wnioski

Wniosek W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia wniosek o zapewnienie skutecznego nadzoru nad właściwym sporządzaniem przez wizytatorów Kuratorium protokołów kontroli doraźnych podejmowanych w celu oceny pracy dyrektora szkoły/placówki.

Uwagi NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, ¹⁵marca 2023 r.

Kontroler
Marcin Sudół
Specjalista kontroli państwowej

Marcin Sudół
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Kielcach
Grzegorz Walendzik
podpis
Grzegorz Walendzik